

Карел Чапек

Веруюто на Пилат

И отговори Исус: Аз затова дойдох на света, за да свидетелствувам за истината.

Всякой, който е за истината, слуша гласа ми.

Пилат му рече: що е истина? И като каза това, пак излезе при юдеите и им рече:

аз не намирам никаква вина у него.

(Ев. на Св. Йоан, 18, 37–38)

Привечер един уважаван в града мъж, на име Йосиф Ариматейски, също Христов ученик, дойде при Пилат и помоли да му даде Христовото тяло. Пилат разреши и каза:

– Той бе разпнат невинен.

– Ти сам го предаде на смърт – възрази Йосиф.

– Да, предадох го – отговори Пилат – и хората без друго си мислят, че съм направил това от страх пред неколцината кресльовци и техния Варава. Достатъчно беше да изпратя пет души войници и те щяха да млъкнат. Но не е там въпросът, Йосифе от Ариматея.

– Не е там въпросът – продължи той след малко. – Но когато говорих с него, аз видях, че след непродължително време неговите ученици ще разпъват другите; в името на неговото име, в името на неговата правда ще разпъват и изтезават всички останали, ще преследват другите истини, ще носят на ръце други варави. Тоя човек говореше за истината. Какво е истината? Вие сте странен народ, който много приказва. Гъмжите от фарисей, пророци, спасители и други сектанти. Всеки от вас, който открие някаква истина, забранява всички останали истини. Все едно столарят, който направи нов стол, да забрани да се сядат на другите столове, направени от не знам кого си преди него. Като че ли с това, че е бил направен нов стол, всички стари столове са били унищожени. В края на краищата възможно е новият стол да е по-добър, по-хубав и по-удобен от останалите; но защо, дявол да го вземе, умореният човек да не може да седне на който и да било мизерен, прояден от червоточина или каменен стол? Уморен и съсипан, той се нуждае от почивка; а вие просто насилва го смъквате от седалката, на която се е отпуснал, за да се премести на вашата. Не мога да ви разбера, Йосифе.

– Истината – възрази Йосиф Ариматейски – не е като стола и почивката; тя е по-скоро като повелята, която говори: иди там и там и извърши едно или друго; разбий противника, превземи този град, накажи предателството и подобни. Който не изпълни такава заповед, е предател и враг. Така трябва да се гледа на истината.

– Ех, Йосифе – каза Пилат, – нали знаеш, че съм войник и че по-голямата част от живота си съм прекарал между войници. Винаги съм изпълнявал заповедите, но не затова че те са били истината. Истината беше, че съм бивал уморен или жаден; че съм тъгувал по майка си или съм мечтал за слава; че един войник тъкмо е мислил за жена си, а друг за нивата и воловете си. Истината беше, че без заповед никой от тези войници не би тръгнал да убива други хора, еднакво уморени и нещастни. Какво тогава е истината? Вярвам, че поне малко се придържам о

истината, когато мисля за войниците, а не за заповедта.

– Истината не е заповед на командира – отговори Йосиф Ариматейски, – а повеля на разума. Та ти виждаш много добре, че тази колона е бяла; ако бих твърдял, че е черна, това би противоречило на разума ти и ти не би ми позволил да правя това.

– Защо не? – отговори Пилат. – Аз бих си казал, че ти трябва да си много нещастен и мрачен човек, щом виждаш бялата колона черна; бих се опитал да те поразея; наистина, от този момент аз бих ти оказвал повече внимание, отколкото преди това. И ако това би била най-обикновена грешка и само грешка, аз бих си казал, че в твоята грешка все пак има много от твоята душа, както в твоята истина.

– Няма МОЯ истина – каза Йосиф Ариматейски. – Съществува единствена истина за всички.

– И коя е тя?

– Тази, в която вярвам.

– Ето на – бавно продължи Пилат. – Все пак това е ТВОЯТА истина. Вие сте като малките деца, които вярват, че целият свят се свършва с хоризонта и че зад него няма нищо повече. Светът е голям, Йосифе, и в него има място за много неща. Аз мисля, че и в действителността има място за много истини. Ето, аз съм чужденец в тази страна и моята родина е далеко зад хоризонта; и все пак не бих казал, че тук се живее неправилно. Еднакво чуждо ми е и учението на този ваш Исус; следва ли от това тогава, че трябва да твърдя, че е неправилно? Аз мисля, Йосифе, че всички страни са добри; но светът трябва да бъде страшно широк, та всички да се вместят в него една до друга и една след друга. Ако някой рече да постави Арабия на мястото на Понта, това, естествено, не би било правилно. Същото е с истините. Би трябвало да се създаде един крайно голям, пространен и свободен свят, за да могат да се вместят в него всички съществуващи истини. И аз мисля, Йосифе, че той е такъв. Когато се изкачиш на много висока планина, виждаш, че предметите се сливат и някак си преминават в една равнина. От известна височина и истините се сливат. Човек, разбира се, не живее и не може да живее на висок връх; за него е достатъчно да вижда своя дом, своята нива, и едното, и другото пълни с истини и предмети; там е мястото, на което той тежи и най-добре може да работи. Но от време на време той може да отправи взор към планината или към небето и да си каже, че гледани оттам, неговите истини и предмети съществуват наистина и че нищо от тях ни най-малко не се е загубило, но че в същото време те се сливат с нещо далече по-свободно, което вече не е негова собственост. Да сраснеш с

тази широка гледка и при това да работиш на малката си нивица, това, Йосифе, е нещо почти като религиозен ритуал. И аз си мисля, че небесният отец на въпросния човек наистина съществува някъде, но че той съвсем нормално си съжителствува с Аполон¹ и другите богове. Те отчасти се проникват едни в други, отчасти съжителствуват редом. Виждаш ли, на небето има много място. Доволен съм, че там се намира и небесният отец.

– Ти не си нито топъл, нито студен – каза Йосиф Ариматейски². – Ти си само хладен.

– Не съм – отвърна Пилат. – Аз вярвам, горещо вярвам, че истината съществува и че човекът може да я разбере. Би било лудост да се мисли, че истината е само за това, за да не може човекът да я разбере. Той може да я разбере, да, но кой? Аз или ти, или може би всеки? Аз вярвам, че всеки има дял в нея; и този, който казва да, и този, който казва не. Ако можеха тези двамата да се обединят и да се разберат, по такъв начин би възникнала цялата истина. Да и не, естествено, не могат да се обединят, но хората могат да правят винаги това; в хората има повече истина, отколкото в думите. Аз храня повече разбиране за хората, отколкото за техните истини; но и в това има вяра, Йосифе Ариматейски, и за това е нужно да подхранваш ентузиазма си, да се поддържаш в екзалтация. Аз вярвам. Вярвам без всякакво съмнение. Но какво е истината?

КРАЙ

1. АПОЛОН / ФЕБ – в гръко-римската митология: бог на слънцето и светлината.

2. АРИМАТЕЯ – място, известно само във връзка с името на Йосиф Ариматейски; предполага се, че това е днешното селище Раматаим.

© 1932 Карел Чапек
© 1968 Светомир Иванчев, превод от чешки

Karel Čapek
, 1932

Сканиране, разпознаване и редакция: К. Ч.

Издание:

Карел Чапек. Книга апокрифи. Разкази
Издателство „Народна младеж“, София, 1968
Редактор на издателството Вера Филипова
Художник Иван Кирков
Художествен редактор Иван Стоилов
Технически редактор Лазар Христов
Коректор Мери Керанкова

Karel Čapek. Kniha apokryfů
Vydání 4
Československý spisovatel. Praha, 1964

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/10655>]